

ἐργάζεται ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὴν συγγραφὴν τῶν ἀπομνημονευμάτων του τούτων, τῶν ὁποίων ἡ εἰς διαφόρους γλώσσας δημοσιεύσις ἐπίκειται καὶ προσδοκᾶται μετ' ἀνυπομονησίας ὑπὸ σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Τὸ προσεχῶς δημοσιεύμενον ἔργον τοῦ Κασάτη δὲ ἔχει ἀνεκτίμητον ἀξίαν διὰ τὴν ἐπιστήμην, δὲ παράσχη

δὲ συγχρόνως καθαρὰν καὶ ἐναργῆ τὴν λύσιν πολλῶν αἰνιγματῶν ἐμπεριεχομένων ἐν τῷ ἐσχάτως δημοσιευθέντι ἔργῳ τοῦ Στάνλεϋ, καὶ δὲ καταδείξη τὰ ἀληθῆ αἰτία τῆς μεταξὺ τοῦ Στάνλεϋ καὶ τοῦ Ἐμὶν Πασσά προφανῶς ἐπικρατησάσης ἑχθρας.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΟΝΗΣ.

ΣΑΚΙΣ ὁ λόγος εἶνε περὶ καλλονῆς, τὸ πρῶτον στον πάντων, πρὸς τὸ ὁποῖον στρέφεται ἀμέσως ὁ νοῦς ἡμῶν, εἶνε τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ δικαίως· διότι ὅσον δῆποτε ὠραῖον, ὅσον τέλειον κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν μελῶν καὶ τὴν ἰσομετρίαν, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰς κινήσεις του ὅσον δῆποτε χαρίεν καὶ ἀν εἶνε τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, — ὅταν δὲν ἐπισφραγίζεται οὕτως εἰπεῖν δι' ὠραίου καὶ περικαλλοῦς προσώπου ἢ καλλονῆς αὐτοῦ δὲν μᾶς κάμνει καμμίαν ἐντύπωσιν. Ἐν τῇ μεγαλοπρεπεί, ἀορίστῳ καὶ ἀνεξηγήτῳ καλλονῇ τοῦ προσώπου ἔγκειται ἀκαταμάχητον θέλημα. Ἡ ἀλήθεια αὕτη ἀνέκαθεν ἀνεγνωρίσθη καὶ διὰ τοῦτο ἡ περιποίησις καὶ ἐπιμέλεια τοῦ κάλλους τοῦ προσώπου ὑψώθη μάλιστα μέχρι τινὸς λατρείας.

Ἄλλ' ἤδη καὶ αὐτὸς ὁ Δὸν Κιχότος λέγει φιλοσοφῶν πρὸς τὸν Σάγχο Πάνσαν· «Μάθε, Σάγχο, ὅτι ὑπάρχουσι δύο εἶδη ὠραιότητος· ἡ ὠραιότης τοῦ σώματος καὶ ἡ ὠραιότης τοῦ πνεύματος». Κατὰ ταῦτα ὑπάρχουσι φυσικῶ τῷ λόγῳ καὶ δύο εἰδῶν ἀσχημῖαι, ἡ σωματικὴ καὶ ἡ πνευματικὴ ἀσχημῖα.

Ἐνταῦθα εἶνε ἀνάγκη νὰ γνωρίσωμεν ὀλίγον τι ἀκριβέστερον τὴν διαφορὰν τῶν δύο τούτων εἰδῶν τῆς καλλονῆς. Ὁ μέγας ποιητὴς τῆς Γερμανίας ὁ Σχίλλερος διακρίνει τὴν «καλλονὴν τῆς κατασκευῆς» (τὴν ἀρχιτεκτονικὴν εἴτε τὴν τῶν σχημάτων καλλονὴν) ἀπὸ τῆς «καλλονῆς τῆς κινήσεως» (τὴν χαρίεσσαν κίνησιν τῶν σχημάτων τούτων ἦτοι τὴν ψυχικὴν καλλονὴν). Ὑπὸ «καλλονὴν τῆς κατασκευῆς» ἐννοεῖ ὁ Γερμανὸς ποιητὴς καὶ φιλόσοφος ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς ἀνθρωπίνης καλλονῆς «τὸ ὁποῖον οὐ μόνον ἐκτελεῖται διὰ φυσικῶν δυνάμεων ἀλλὰ καὶ ὑφίσταται ἀποκλειστικῶς διὰ φυσικῶν δυνάμεων». — «Ἐπιτυχὴς συμμετρία τῶν μελῶν, κανονικότης καὶ εὐκαμψία τῶν γραμμῶν, ἀβρὰ χροιά, λεπτὴ καὶ μαλακὴ ἐπίδερμις, ὠραία ἐλευθέρη φωνή, εὐηχος φωνῆ καὶ τὰ τοιαῦτα, εἶναι προτερήματα, τὰ ὁποῖα ὀφείλει τις εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τὴν τύχην· εἰς τὴν φύσιν, διότι αὕτη ἐδωρήσατο καὶ ἀνέπτυξεν αὐτὰ· εἰς τὴν τύχην, διότι αὕτη ἐπροστάτευσε καὶ προσφύλαξεν αὐτὰ ἀπὸ πάσης ἐπηρείας ἐχθρικῶν δυνάμεων». Ὑπὸ δὲ «ψυχικὴν καλλονὴν» ἐννοεῖ ὁ Σχίλλερος τὴν ὠραιότητα, ἥτις δὲν ἐδόθη (ἢ σπανιώτατα μόνον ἐδόθη) ὑπὸ τῆς φύσεως ἀλλὰ δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ καὶ νὰ παραχθῆ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. «Ἡ φύσις ἔδωκε τὴν καλλονὴν τῆς κατασκευῆς, ἡ ψυχὴ δίδει τὴν καλλονὴν τῆς κινήσεως.» Καὶ περὶ ταύτης τῆς ψυχικῆς καλλονῆς καὶ τῆς μορφωτικῆς αὐτῆς δυνάμεως ἔχει τόσον ὑψηλὴν ἰδέαν ὁ ποιητὴς καὶ φιλόσοφος, ὥστε ὄχι μόνον θέτει αὐτὴν πολὺ ὑπεράνω πάσης καλλονῆς τῶν σχημάτων, ἀλλὰ καὶ θεωρεῖ

αὐτὴν ἰκανὴν νὰ ἐξευγενίξῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἀσχημῖαν τοῦ σώματος. «Ἡ ὠραία ψυχὴ διαχέει καὶ ἐπὶ τοῦ στερουμένου ἀρχιτεκτονικῆς καλλονῆς σώματος, θελκτικωτάτην χάριν, καὶ πολλακίς βλέπομεν αὐτὴν ὑπερνωκῶσαν τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα καὶ θριαμβεύουσαν. Πᾶσαι αἱ κινήσεις αἱ ἐξ αὐτῆς ἐκπορευόμεναι εἶναι ἐλαφραὶ, ἤπαια καὶ ὄμως ζωηραὶ. Φαιδρός, διαυγῆς καὶ ἐλεύθερος ἀστράπτει ὁ ὀφθαλμὸς καὶ ἐν αὐτῷ ἐκλάμπει τὸ αἶσθημα. Ἐκ τῆς πρᾶότητος τῆς καρδίας λαμβάνει τὸ στόμα χάριν, ἣν οὐδεμία προσποίησις δύναται ν' ἀπομυμηθῆ. Οὐδεμία ἔντασις ἐν τοῖς χαρακτηριστικοῖς τοῦ προσώπου, οὐδὲν τὸ βεβιασμένον ἐν ταῖς ἐκουσίαις κινήσει δύναται νὰ ὀφθῆ, διότι ἡ ψυχὴ οὐδὲν τοιοῦτον γινώσκει. Ἡ φωνὴ δὲ εἶνε μουσικὴ, καὶ μὲ τὸ καθαρὸν ρεῦμα τῶν μουσικῶν χρωμάτων τῆς δὲ συγκινή τὴν καρδίαν. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ καλλονὴ δύναται νὰ προζενήσῃ εὐαρέσκεϊαν, νὰ κινήσῃ θαυμασμόν, ἐκπληξιν, ἀλλὰ μόνη ἢ ἐκ τῆς ψυχῆς πηγάζουσα χάρις δύναται νὰ συμπαρασύρῃ. Ἡ ὠραιότης ἔχει θαυμάσιον καὶ λατρευτῆς, ἀλλ' ἐραστῆς ἔχει μόνη ἢ χάρις, διότι λατρεύομεν τῷ Δημιουργῷ ἀλλ' ἀγαπᾶμεν τὸν ἄνθρωπον». Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Σχίλλερος, ὅτι δηλαδὴ εἶνε δυνατὸς ὁ ἐκ τῶν ἔσωθεν, ὁ ἐκ τῆς ψυχῆς ἐξωραϊσμός τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου, ἐξέφρασαν καὶ πάντες οἱ ἀρχαιότεροι καὶ οἱ νεώτεροι φυσιογνώμονες.

Ἄλλ' ὅστις δῆποτε ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ, ἐν τῇ συνήθει μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπικοινωνίᾳ, ἔτυχε ποτε νὰ παρατηρήσῃ, ποσάκις καὶ ἡ ἐλαχίστη κίνησις τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ ἐλαχίστη ἐν ὑμῖν μεταβολὴ συμμεταβάλλει ἀναλόγως καὶ τὴν φυσιογνωμίαν παραχρήμα, ὅστις ἔτυχε νὰ παρατηρήσῃ, πῶς καὶ μία σκέψις, ἥτις μάλιστα οὐτὸν εἰς τὴν συνειδησίν μας παρουσιάσθη εἰσέτι εὐκρινῶς, ἀποκατοπτρίζεται καὶ ἀποτυπῶνται ἀμέσως ἐπὶ τοῦ προσώπου ἡμῶν, — οὗτος δὲν δὲ δυνηθῆ νὰ μὴ παραδεχθῆ τὴν ὑπόστασιν ἀναλόγων, στενωτάτων σχέσεων μεταξὺ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Ἄλλ' εἶνε πλέον γεγονὸς ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἐρεθισμοὶ — οἷας δῆποτε φύσεως — εἰς τοὺς ὁποίους ἐπὶ μακρὸν χρόνον διαρκῶς εἶνε ἐκτεθειμένον τὸ πρόσωπον, καταλείπουσιν ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἀνάλογα γνωρίσματά των. «Ἐάν τις λόγου χάριν κατὰ τὴν πρῶτην καταληφθῆ ὑπὸ σφοδρᾶς ὀργῆς», λέγει ὁ Δρ. Piderit, «αἱ ἐκ τῆς ὀργῆς σχηματισθεῖσαι ρυτίδες ἐπὶ τοῦ μετώπου του δὲ ἄσι λίαν εὐκρινῶς ὄραται καὶ μετὰ μεσημβρίαν ἔτι». Ὁσαύτως ζωηρόν τι συναἰσθημα χαρᾶς ἀφίνει ἐν τῇ ὄψει ἐπὶ ὀλοκλήρους ὄρας μετὰ τὴν παρέλευσίν του τὴν ἐκφρασίν τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς φαιδρότητος. Ἐάν λοιπὸν ζωηραὶ τινες ἐντυπώσεις ἢ ψυχικαὶ συγκινήσεις ἐπαναλαμβάνωνται

συχνάκις, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐὰν διαρκῶς διατηρήσωσι τὴν ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν κυριαρχίαν των, τότε εἶνε εὐνόητον ὅτι θὰ καταλίπωσι διὰ παντός τὰ ἴχνη των ἐπὶ τῆς ἡμετέρας φυσιογνωμίας. Ἡ ἔκφρασις τῆς ἀγάπης, τῆς εὐνοίας καὶ τῆς συμπαθείας, ὅταν μάλιστα τὰ αἰσθήματα ταῦτα καταστῶσι μόνιμοι καὶ ἀναφαίρετοι ἀρεταὶ τῆς ψυχῆς, οὐ μόνον πρὸς στιγμὴν ἐξωραΐζει τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ διὰ παντός ἀποτυποῖ ἐν αὐτῷ τὴν σφραγίδα ἀφθίτου καλλονῆς· ὁμοίως δὲ ὁ φθόνος καὶ τὸ μῖσος ἐπενεργοῦντα ἀκαταπαύστως ἐπὶ τοῦ προσώπου παρέχουσιν αὐτῷ τὴν ἔκφρασιν ἀσχημίας ἀνεξαλείπτου.

Ἀλλὰ σήμερον ἐν γένει οἱ ἐπιμελούμενοι τῆς σωματικῆς αὐτῶν ὠραιότητος ἔχουσιν ὑπ' ὄψει μόνον τὸ πρῶτον τῶν ἐν ἀρχῇ μνημονευθέντων δύο εἰδῶν τῆς καλλονῆς, ἥτοι τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καλλονὴν τῆς κατασκευῆς, καὶ ταύτην μόνην θεραπεύουσι καὶ περιποιῶνται — ἀλλὰ καὶ ταύτην ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαστρόφως καὶ λίαν ἀτελῶς, εἰ καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμονῆς. Ἡ θεραπεία τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καλλονῆς, ἥτοι ὁ ἐξωραϊσμός τοῦ ὅλου σώματος, τῶν σχημάτων, τῆς συμμετρίας τῶν μελῶν κτλ., πρέπει ν' ἀρχίζῃ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας, ὅτε εἶνε καὶ λίαν εὐκατόρθωτος. Ἀλλὰ περὶ τοιοῦτου ὑγιούς καὶ ἀληθοῦς ἐξωραϊσμοῦ οὐδεὶς σχεδὸν σήμερον φροντίζει, μόνον δὲ «τὸ οἰκοδόμημα» ζωγραφίζεται με φραῖα χρώματα καὶ περικοσμεῖται με ἀγάρμοστα καὶ ἀνθυγιεινὰ τῆς Μόδας ἐφευρήματα. Περὶ δὲ θεραπείας καὶ περιποιήσεως «τῆς ψυχικῆς καλλονῆς» οὐδεὶς λόγος.

Ἐν τούτοις ἄς πειραθῶμεν νὰ λάβωμεν ἀκριβεστέραν τινὰ καὶ ὀρθοτέραν περὶ τοῦ πράγματος ἰδέαν. Πρόσωπόν τι ὠραῖον (κατὰ τὰς συνήθεις ἡμῶν περὶ ὠραιότητος ἰδέας) πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶνε καὶ ὠραία φυσιογνωμία. Φυσιογνωμικῶς ὠραῖον εἶνε τὸ πρόσωπον τότε μόνον, ὅταν ἡ ἐξωτερικὴ (ἡ ἀρχιτεκτονικὴ) αὐτοῦ ὠραιότης λαμπρύνεται συγχρόνως καὶ δερμαίνεται καὶ ζωοποιεῖται ὑπὸ τῆς ἐσωτερικῆς (τῆς ψυχικῆς) καλλονῆς. Ὑπάρχουσι πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δύναται τρόπον τινὰ νὰ παραβληθῶσι πρὸς διαφανεῖς εἰκόνας, τὰ ὁποῖα δηλαδὴ δὲν προσελκύουσιν ἀμέσως τὴν προσοχὴν καὶ δὲν ἐμποιοῦσι συνήθως μεγάλην ἐντύπωσιν, τὰ ὁποῖα ὅμως, ἅμα ὡς ἐξαφθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ πυρός, ἅμα ὡς περιλαμφθῶσιν ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς ψυχῆς, ἀπαστρέπτουσιν αὐτόχρονα ἐξαισίαν καλλονῆν καὶ διαχέουσιν αἴγλην καὶ λαμπηδόνα, ἀντικατοπτριζομένην καὶ εἰς τῶν ἄλλων τὰ πρόσωπα. Αὕτη εἶνε ἡ γυνήσια φυσιογνωμικὴ καλλονή. Παραβάλετε πρὸς τὰ ζωντανὰ ταῦτα πρόσωπα τὰ γνωστὰ ἐκεῖνα πλαγγονόμορφα πρόσωπα, τὲς κοῦκλες ἐκεῖνες, αἱ ὁποῖαι δύναται μὲν πολλακίς ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ κατακυριεύσωσι τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας ἡμῶν, ὀλίγον ὅμως κατ' ὀλίγον καθίστανται ἡμῖν τοσοῦτον ἀδιάφορα καὶ ὀχληρὰ καὶ ἀνιαρὰ, ὥστε ἐπὶ τῇ θεᾷ αὐτῶν ἀναγκαζόμεθα σχεδὸν νὰ χασμηθῶμεν.

Πολλάκις μία καὶ μόνη κακία, ἐν μόνον ἐλάττωμα τῆς ψυχῆς, δύναται νὰ ἀσχημίσῃ καὶ νὰ παραμορφώσῃ τὸ ἄλλως ὠραῖον πρόσωπον. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἡ κακία αὕτη εἶνε ἡ ἀλαζονεία. Εἶνε καταπληκτικὸν καὶ ἀπίστευτον, μετὰ πόσης εὐκολίας συμπαρομαρτεῖ τῇ καλλονῇ ἡ ἀλαζονεία, καὶ μετὰ πόσης εὐκρινείας ἡ κακία αὕτη ἀποτυποῦται ἐπὶ τοῦ προσώπου. Καὶ αὐτὰ τὰ μικρὰ, τὰ ἀδῶα κοράσια, ἔχουσιν ὅλως διάφορον τῆς

συνήθους καὶ ἀσχημοτέραν ὄψιν, ὅταν τὰς κυριακὰς φορῶσι τὰ νέα των ἐνδύματα καὶ ἀκούωσιν ὅτι εἶναι ὠραία. Καὶ πόσον παραμορφωτικὴ καὶ εἰδεχθῆς εἶνε αὕτη ἡ κακία, ἡ ἀλαζονεία, ἀκόμη καὶ διὰ τὴν ὠραιότητα τὴν γυναικα, τῆς ὁποίας τὸ πρόσωπον ὄφειλε νὰ ἐκφράζῃ διηνεκῶς τὴν πρότητα καὶ τὴν ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς! «Αἰσθανόμεθα» λέγει ὁ Mantegazza «τοσοῦτον ἔκτακτον εὐχαρίστησιν, ὅταν αἴφνης ἀνακαλύψωμεν ὅτι μία ὠραιότατη γυνὴ δὲν εἶνε ὑπερήφανος, ὥστε τὴν μετριοφροσύνην αὐτῆς ἐκτιμῶμεν ἔτι περισσότερον ἢ τὴν θανμασίαν αὐτῆς ὠραιότητα. Ἀπ' ἐναντίας δὲ μία ὠραία γυνή, ἥτις εὐρισκομένη μεταξὺ πολλῶν ἀσχημῶν γυναικῶν δὲν εἰξεύρει νὰ κρύπτῃ τὸν ἐκ τοῦ προσώπου τῆς ἀκτινοβολοῦντα ἥλιον, ὅστις ἐξ ἐκάστου πόρου τοῦ δέρματός τῆς διαλάμπει, — ἡ γυνὴ αὕτη δίδει ἀκουσίως ἠθικὰ ραπίσματα εἰς τὰς περὶ αὐτὴν ἀσχημοτέρας γυναικάς». Καὶ πόσα τοιαῦτα ραπίσματα διανέμουν εἰς ἐκουσίως καὶ ἐξεπίτηδες αἱ ἐπὶ ἡμέραν καὶ ὑπεροπτικαὶ ἡμῶν καλλοναί!

Δευτέρα ὁπαδὸς τῆς καλλονῆς εἶνε ἡ ματαιοφροσύνη καὶ φιλαρέσκεια. Ἐνῷ ἡ ἔπαρσις καὶ ἡ ἀλαζονεία συμβουλεύει τὴν πρωτόπειρον «καλλονὴν» νὰ κρατῇ τὴν ῥίνα ὑψηλὰ καὶ νὰ κλίνῃ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἡ γυναικεία ματαιότης, ἥτις εἶνε ἀναπόσπαστος ἀπὸ τῆς φιλαρεσκείας καὶ ἐρωτοτροπίας, ἔλκει αὐτὴν διὰ τῆς βίας κατ' εὐθείαν ἔμπροσθεν τοῦ κατόπτρου, οὐχὶ ὅπως πείσῃ αὐτὴν περὶ τῆς ὑπεροχῆς τῶν θελητῶν τῆς — διότι περὶ τούτου εἶνε ἀπὸ πολλοῦ ἤδη πεπεισμένη — ἀλλ' ὅπως διδάξῃ αὐτὴν βεβιασμένον τι καὶ ἀφύσικον μειδίαμα, ἀκκισμὸν τινα ἐρωτότροπον, κοσμητικὸν τινα μορφασμὸν. Καὶ ὅμως οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα ἔπρεπε ν' ἀποφεύγῃ τὸσον πολὺ αἱ γυναῖκες, ὅσον αὐτὴν τὴν ἐξωραϊστικὴν δὴδεν μιμικήν. Ἀκόμη καὶ ἡ ἐξοχωτέρα ἐν τῇ μιμικῇ ἀριστοτέχνις δὲν δύναται ποτὲ νὰ κατορθώσῃ δι' οὐδενὸς μέσου, νὰ φέρῃ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ τὸ πρὸ τοῦ κατόπτρου μελετηθὲν καὶ παρασκευασθὲν πρόσωπον οὕτως, ὥστε νὰ μὴ διακρίνεται τὸ τεχνικὸν καὶ βεβιασμένον καὶ ἀφύσικον, καὶ νὰ μὴ διεγείρῃ δυσἀρέσκειαν καὶ ἀηδίαν. Λίαν προσφυῶς καὶ ἀληθῶς λέγει περὶ τούτου ὁ Γκαίτε: «Πᾶσαν ἀποτυχίαν δυνάμεθα νὰ ὑποφέρωμεν καὶ νὰ συγχωρήσωμεν· μίαν μόνον ὄχι: τὴν τοῦ προσπαθοῦντος νὰ φαίνεται χαρίεις καὶ θελκτικός.»

Καὶ ἀκριβῶς ἐν τῇ προφανεῖ, ἐν τῇ δυσκαλύπτῳ καὶ βεβιασμένῃ ταύτῃ τάσει, «τοῦ νὰ φαίνωνται χαρίεσσα καὶ θελκτικά», ἀμαρτάνουσι δεινῶς αἱ ὠραῖαι γυναῖκες. Καὶ τί δὲν φέρει εἰς τὸ μέσον ἡ ἀποτρόπαιος ἀρεσκομανία! Ζωγράφος τις εἶπέ ποτε πρὸς τινα φιλάρεσκον γυναῖκα, ὅτι τὸ πρόσωπόν τῆς τότε πρὸ πάντων φαίνεται ὠραιότατον καὶ περικαλλέστατον, ὅταν εἶνε κεκλιμένον κατὰ τὸ ἐν τέταρτον πλαγίως, οὕτως ὥστε νὰ προβάλλωνται τὰ τρία τέταρτα αὐτοῦ εἰς τὰ ἔμπροσθεν. Ἐκτοτε ἡ γυνὴ ἐκεῖνη, ὅσάκις παρουσιάζετο εἰς συναναστροφάς, οὐδέποτε ἀπέκλινε τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῆς πλαγίας θέσεως, ὡς ὤρισεν αὐτὴν ὁ ζωγράφος.

Ὅποια καὶ ὁπόσα ἐξωραϊστικὰ μηχανήματα ἐκτελοῦνται μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς μόνον! Τίς ἀγνοεῖ τὸ ῥεμβῶδες ἐκεῖνο καὶ ὄνειροπόλον ἀνοιγμὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ὅπερ σκοπὸν ἔχει νὰ παραστήσῃ τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου πλήρη αἰσθήματος, καὶ τὸ ὁποῖον ὅμως

ἐν τῇ εὐρείᾳ διαπλατύνσει τῶν βλεφάρων ἀποκαλύπτει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν κενότητα καὶ ἐρημίαν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας; Τίς δὲ ἀγνοεῖ τὸ ἀντίθετον τούτου, ἦτοι τὸ χαμηλωμένον ἐκεῖνο βλέμμα, ὅπερ προτίθεται νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν πραότητα τῆς ψυχῆς καὶ τὴν μετριοφροσύνην, τῶν ὁποίων ὅμως ἀρετῶν οὐδὲ ἔχνος εὐρίσκειται ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν «καλλονῶν» τούτων; Ἡ πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὸ αἰώνιον ἐκεῖνο μεϊδίωμα, ὅπερ βιάζεται νὰ δεῖξῃ τὴν ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς — καὶ τὴν λευκότητα τῶν ὀδόντων;

Αὐτὴ εἶνε ἡ «φυσιογνωμικὴ θεραπεία τῆς καλλονῆς» ὡς ἐκτελεῖται σήμερον κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ὑπὸ τῶν «καλλονῶν» μας, καὶ ὡς ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν διὰ ψιμυθίων, ἀλεύρων καὶ λοιπῶν ἐξωραϊστικῶν μέσων ἐκτελουμένην θεραπείαν τῆς «ἀρχιτεκτονικῆς καλλονῆς». Ποία δὲ εἶνε ἡ ὀρθὴ καὶ τελεσφόρος θεραπεία τῆς φυσιογνωμικῆς καλλονῆς, θὰ πειραδῶμεν προσεχῶς ἐν ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ νὰ ὑποδείξωμεν.

Ἐρνέστος Σούλτζ.

ΤΑ ΒΑΚΤΗΡΙΔΙΑ ΚΑΙ Ο ΚΩΧ.

Δὲν παρήλθον εἰσέτι δύο δεκαετηρίδες ἀφ' ὅτου ἡ ἐπιστήμη ἀνεκάλυψε ἐν τοῖς βακτηριδίοις ἓνα τῶν μεγίστων καὶ φοβωρῶτερων ἐχθρῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ἀφ' ὅτου ἤρχισε νὰ διάβλεπῇ ἐν τῷ βίῳ καὶ τῇ ἀναπτύξει τῶν ἀφανῶν τούτων καὶ ἀοράτων τῆς φύσεως πλασμάτων τὴν ἀνατροπὴν τῶν ὄρων, ὑφ' οὗς δύναται νὰ υπάρξῃ ἀνθρωπίνη ζωὴ. Καὶ ἐν τῷ βραχεῖ τούτῳ χρονικῷ διαστήματι, ὑπὸ τοῦ Παστέρ ἀρχῆς γενομένης, ὅπόσον ἐπληθύνθησαν αἱ γνώσεις ἡμῶν καὶ ὅπόσον ηὐρύνθη εἰς τὰ ἡμέτερα βλέμματα ὁ ὀρίζων, ἐν ᾧ γεννῶνται, τρέφονται καὶ πληθύνονται τὰ μικύλα ταῦτα ὄντα, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ὁποίων διατελοῦμεν.

Καὶ διατελοῦμεν εἰσέτι ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν καὶ δεκατιζόμεθα καθ' ἑκάστην ὑπὸ τῶν ἀπειραρίθμων αὐτῶν φαλάγγων, χωρὶς νὰ ἠμποροῦμεν ν' ἀντιτάξωμεν ἀντίστασιν ἄμεσον κατὰ τῆς λαθραίας ἐνεργείας των. Τὴν συναίσθησιν δὲ αὐτῆς τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν ἔχοντες καὶ μὴ ἐλπίζοντες νὰ καταστῶμεν ποτε ἱκανοὶ νὰ ἐκτείνωμεν τὴν χεῖρα κατὰ τοιούτων ἐχθρῶν, ἐξεπλάγημεν τόσον ὅτε ἠκούσαμεν ὅτι εὐρέθη ἀνὴρ, διδοὺς ἡμῖν ὄπλα πρὸς ἄμεσον αὐτῶν καταπολέμησιν, καὶ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦν ὁ Κώχ.

Καὶ ἐὰν μὲν ἐπρόκειτο περὶ ἄλλου τινός, βεβαίως ὁ κόσμος ἂν μὴ μετὰ δυσπιστίας, πάντως ὅμως μετὰ πολλῆς ἐφεκτικότητος ἠθελεν ὑποδεχθῆ τὰ ἐκ τῆς πρωτεύουσης τοῦ γερμανικοῦ κράτους ἀπὸ μηνός καθ' ἑκάστην ἀγγελλόμενα. Ἄλλ' ἀφ' οὗ τοῦ νέου φωτός χορηγός προσηνέχθη αὐτὸς ὁ φωτίσας ἡμᾶς ἀπὸ δεκαετίας καὶ εἰς τὰ σκοτεινότερα μέρη τῆς καινῆς ἐπιστήμης, ἐξέλειπε πᾶς δισταγμὸς καὶ πᾶσα ἀμφιβολία περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἐπιστημονικοῦ θριάμβου.

Ὁ γαλάτης Παστέρ καὶ ὁ τεύτων Κώχ εἶνε οἱ δύο πατέρες καὶ κηδεμόνες τῆς περὶ τῶν βακτηριδίων διδασκαλίας, εἰς αὐτοὺς δὲ ὀφείλομεν πᾶν ὅτι γινώσκουμεν περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ βίου τῶν μικροσκοπικῶν τούτων ὄντων. Παρ' αὐτῶν ἐμάθομεν, ὅτι τὰ βακτηρίδια εἶνε πλάσματα ἀνήκοντα εἰς τὸ φυτικὸν βασιλεῖον καὶ ἀποτελούμενα ἐξ ἑνός καὶ μόνου κυττάρου, στερούμενα δὲ παντελῶς τῆς λεγομένης χλωροφύλλης, συστατικοῦ τὸ ὁποῖον ἔχουν τὰ πλεῖστα ἄλλα εἶδη τῆς μεγάλης φυτικῆς οικογενείας, εἰς ἣν κατατάσσονται.

Διὰ τοῦ μικροσκοπίου ὁρώμενα τὰ βακτηρίδια φαίνονται ἔχοντα ἄλλα μὲν σχῆμα σφαιρικὸν καὶ τότε λέγονται μικρόκοκκοι, ἄλλα δὲ σχῆμα ἐπίμηκες καὶ τότε λέγονται βάκιλλοι ἦτοι κυρίως βακτηρίδια, καὶ ἄλλα σχῆμα νήματος ἐλικοειδῶς συνεστραμμένου κτλ.

Ὅπως δὲ πάντα τὰ κύτταρα, οὕτω καὶ οἱ μικροοργανισμοὶ οὗτοι συνίστανται ἐκ μεμβράνης κυτταράδου καὶ ἐκ πρωτοπλάσματος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὅμως δὲν ἐβεβαίωθη μέχρι τοῦδε θετικῶς ἡ ὑπαρξίς πυρῆνος. Καὶ ἐὰν μὲν πάντα κινούνται ἀγνοεῖται, βέβαιον ὅμως ὅτι τὰ κυρίως βακτηρίδια ἔχουν ἰδικὴν τῶν κίνησιν, κινούνται δηλαδὴ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ μετατοπίζονται.

Οἱ μικρόκοκκοι δὲν ἔχουν ἰδίαν κίνησιν, καὶ ὑποδιαιροῦνται κατὰ τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν προσλαμβάνουσιν ἀπέναντι ἀλλήλων εἰς διπλοκόκκους, ὅταν εὐρίσκονται ἀνὰ δύο, εἰς στρεπτοκόκκους, ὅταν εὐρίσκονται κατὰ σειρὰν τεταγμένοι καὶ σχηματίζουσιν ὄρθον καὶ εἰς σταφυλοκόκκους, ὅταν οἱ σπυροὶ τῶν προσλαμβάνουσι σχῆμα σταφυλῆς κτλ.

Πολλαπλασιάζονται δ' ἐν γένει οἱ μικροοργανισμοὶ διὰ τῆς τομῆς εἰς δύο, δηλαδὴ τὸ ἀρχικὸν βακτηρίδιον ἐπιμηκύνεται καὶ ἐντὸς αὐτοῦ σχηματίζεται διάφραγμα χωρίζον τὸ ἐν σῶμα εἰς δύο, κατόπιν τὰ δύο γίνονται τέσσαρα, τὰ τέσσαρα ὀκτώ, τὰ ὀκτώ δεκαεξ, τὰ δεκαεξ τριακονταδύο, τὰ τριακονταδύο ἐξηκοντατέσσαρα, τὰ ἐξηκοντατέσσαρα ἑκατὸν εικοσιοκτῶ καὶ οὕτω καθεξῆς, ἕνεκα δὲ τῆς ιδιότητος τῶν ταύτης ἀπεκλήθησαν καὶ ἀποκαλοῦνται εἰσέτι σχιζομύκητες, ἦτοι μύκητες διχαζόμενοι, καίτοι τὸ ὄνομα μύκης δὲν ἀρμόζει νὰ δοθῇ εἰς τὰ βακτηρίδια.

Ὁ διὰ τοῦ διχασμοῦ πολλαπλασιασμὸς τῶν ὄντων τούτων γίνεται παντοῦ ὅπου ὑπάρχει ὕλη ἀρκούσα εἰς θρέψιν αὐτῶν, παύει δὲ, καὶ τὰ βακτηρίδια δὲν τέμνονται πλέον, ὅταν λείψῃ ἡ πρὸς θρέψιν αὐτῶν κατάλληλος ὕλη. Τότε ἄλλα μὲν ἐξ αὐτῶν ἀποθνήσκουν, ἄλλα δὲ γονιμοποιούνται. Ἡ γονιμοποίησις ἀπεδείχθη κυρίως εἰς τὰ βακτηρίδια μόνον καὶ γίνεται ὑπὸ δύο μορφῶν, ὑπὸ τὴν λεγομένην ἐνδογενῆ, καθ' ἣν ἐν τῷ σώματι τοῦ βακτηριδίου σχηματίζεται ἐν μόνιμον καὶ διαρκές κύτταρον, λεγόμενον σπῶρος, καὶ ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ καταμελισμοῦ τοῦ ἀρχικοῦ βακτηριδίου εἰς πολλὰ μέλη.

Οἱ ἐνδογενεῖς σπῶροι, ἦτοι τὰ μόνιμα κύτταρα εἶνε ἐπικίνδυνα, διότι ἀντίστανται περισσότερον εἰς τὴν ξηρασίαν, τὸ ψῦχος, τὴν θερμότητα, τὴν ὑγρασίαν καὶ εἰς τὴν ἐπίδρασιν χημικῶν ὑλῶν, ἕνεκα δὲ τοῦ ὡσείδους σχήματός των θλῶσιν εὐχερῶς τὸ φῶς καὶ μετὰ δυσκολίας διαγινώσκονται ὑπὸ τὸν φακὸν τοῦ μικροσκοπίου.

Κατ' ἀρχάς, ὅτε αἱ περὶ τῶν μικροοργανισμῶν καὶ τοῦ βίου αὐτῶν γνώσεις ἡμῶν ἦσαν λίαν ἀμυδραὶ καὶ ἀτελεῖς, ἐπεκράτει ἡ δόξα ὅτι τὰ βακτηρίδια ἐγεννῶντο